

*Доморослий Валентин Іванович,
кандидат історичних наук, доцент,
Уманський національний університет (м. Умань, Україна)*

РОСІЙСЬКА КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ПРОЯВ АГРЕСИВНОЇ ПОЛІТИКИ КРЕМЛЯ

У нинішньому багатовимірному світі надзвичайної актуальності набуває міжкультурна співпраця різних країн і народів. Культура як сукупність цінностей, що створюють смислове наповнення для суспільства, є важливим та ефективним інструментом дипломатії. Культурна дипломатія має унікальну здатність впливати на громадську думку й ідеологію, створюючи міцний фундамент, що дає державі змогу обстоювати та просувати свої національні інтереси на міжнародній арені. В умовах глобалізації взаємозалежного світу, у якому поширення технологій масової комунікації спрощує спілкування з громадянами різних країн, культурна дипломатія стає важливим аспектом для

забезпечення миру та стабільності, досягнення взаєморозуміння й розвитку відносин.

Культурну дипломатію як інструмент м'якої сили в сучасній дипломатичній практиці нерідко асоціюють із публічною дипломатією. «М'яка сила» на думку Д. Ная спирається на здатність формувати уподобання інших [1].

Традиційно культурна дипломатія означала «високу культуру»: образотворче мистецтво, літературу, театр, танці, музику; проявів культури, які були збережені інтелектуальною елітою. В останні роки це розуміння змінилося: культурна дипломатія тепер часто включає «популярну культуру», культурні заходи, які приваблюють масову аудиторію.

Протягом усієї своєї історії Росія розглядає культурну дипломатію як інструмент загарбницької політики, та формування проросійських настроїв у різних країнах та континентах. Росія, маючи довгу історію неінституціональної культурної дипломатії ще з часів Російської імперії, у радянський період, особливо під час «холодної війни» перевела цю діяльність у статус державного завдання надзвичайної важливості, залучаючи всі можливі ресурси та акцентуючи на класичному прошарку своєї культури. Результатом цього є домінування, принаймні на Заході, «міфу про абсолютну велич російської культури, навіть фахівці найвищого гатунку перебувають в полоні цього стереотипу та ілюзії того, що російська культура чимось краща за культуру сусідніх із нею країн» [2]. Це призвело до того, що директор Ермітажу М. Піотровський відверто стверджує, що «російські культурні події за кордоном є культурними спецопераціями», що Росія веде «культурний наступ на Захід», а російська виставка у Парижі – це «російський прапор над Булонським лісом» [3].

У 2014 р. розпочалося вторгнення Росії в Україну, під контроль окупанта потрапили Крим та деякі регіони Донецької та Луганської областей. Це стало можливим через те, що мешканці цих регіонів, або частково, або повністю не сприймали свою українську ідентичність. З одного боку це стало можливим через те, що Україна зробила недостатньо для просування своєї культурної ідентичності, з другого – це стало результатом маніпулювання Росією гуманітарної тематики. Російській культурі в Україні весь цей час приділяли непропорційно, незаслужено багато уваги. До 2013 р. – Росія мала більший вплив на теренах нашої країни аніж будь яка світова. Якби в 2014 році люди в Криму розмовляли українською та були залучені в українські контексти, вони б по-іншому сприймали російських солдатів на своїй землі. Упродовж перших понад 22 років функціонування України як незалежної держави урядові заходи з розбудови української культурної дипломатії були спорадичними, неефективними, іноді навіть фіктивними або мали суто декларативний характер.

Одним із найпотужніших проявів російської культурної дипломатії, яка більша нагадує культурний імперіалізм стала література, яка за словами О. Забужко стала національною релігією [4].

Російська Федерація продовжує активно інструменталізувати культуру для досягнення своїх зовнішньополітичних цілей і виправдання агресивної війни проти України. За ворожими танками, після 24 лютого 2022 р., їхали вантажівки з брехливими російськими підручниками. В Україні пошкодили або зруйнували

через повномасштабне вторгнення понад 2100 закладів культури, загинуло понад 100 митців, письменників, поетів, режисерів, акторів. Все це дало можливість культурологу Володимиру Єрмоленку, зробити висновок у дискусії із західними культурологами, що шанований ними роман «Війна і мир» Толстого є «теологією війни» про те, «якими великими люди стають на війні» [5]. Саме цими мотивами переповнена російська культура на сучасному етапі.

Також яскравим символом російської культурної дипломатії, що завжди була не стільки культурою, скільки зброєю, є молот у скрипковому футлярі, який путінський підручний Євген Пригожин прислав у Європарламент.

Зважаючи на все це, світовій громадськості пора перестати слухати облудні розмови про російську «духовність», «релігійність», «братерство», вони вже багато наговорили, зараз за них промовляють їхні ракети.

Література:

1. Парчевська В.В., Паніна Г.І., 2020, Дискусія щодо поняття «Культурна дипломатія». URL: <file:///D:/Downloads/8422-Текст%20статті-16916-1-10-20200515.pdf>.

2. Шейко Володимир: «Українська культура вийде з цієї війни дуже пошрамованою». Лівий берег. URL: https://lb.ua/culture/2022/08/16/526279_volodimir_sheyko_ukrainska.html

3. «Ермітаж» і Путін: чи можна відділити російську культуру від дій російської влади? Радіо Свобода. 2022. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/viy-na-rosiys%CA%B9ka-kul%CA%B9tura-kolonializm/31924992.html>

4. Забужко О., 2022, Захід прогледів російський фашизм. Режим доступу: <https://www.argumentua.com/stati/oksana-zabuzhko-zakh-d-progled-v-ros-iskii-fashizm>.

5. Десятерик Д., 2025, «СВО «Війна і мир»: глобальна брехня російської культури. URL: https://lb.ua/culture/2025/01/28/657461_svo_viy_na_i_mir_globalna_brehnya.html

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.